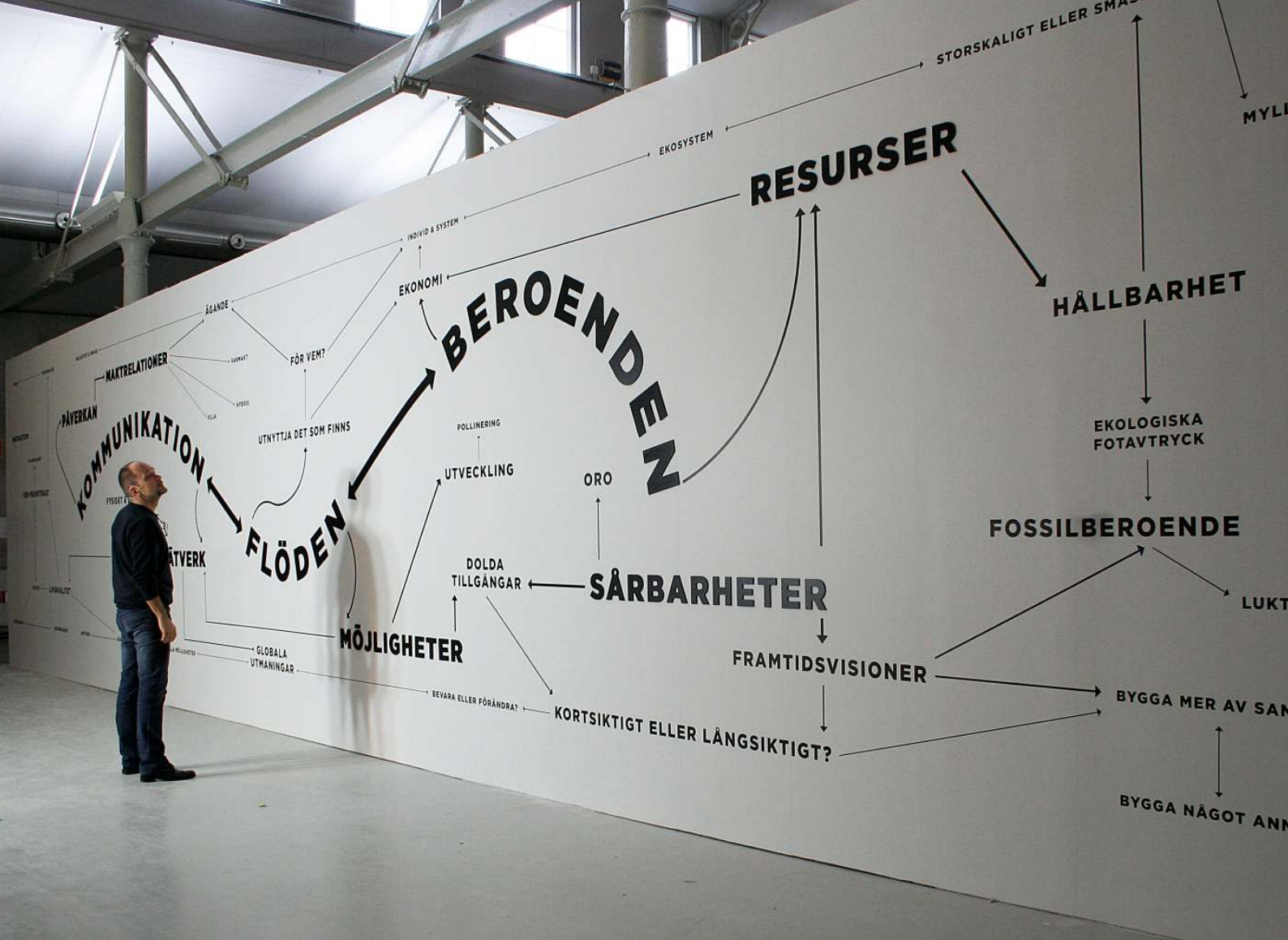

**-IDÉER, VISIONER OCH UTMANINGAR FÖR EN STAD I
FÖRÄNDRING.**

STOCKHOLM ON THE MOVE ÄR ETT INITIATIV AV FÄRGFABRIKEN OCH KTH, PRODUCERAT AV FÄRGFABRIKEN.

FRÅN 22 NOVEMBER 2012 - 24 MARS 2013 VISADES PROJEKTET SOM EN UTSTÄLLNING I FÄRGFABRIKENS STORA SAL, TILLSAMMANS MED ETT OMFATTANDE PROGRAM AV VISNINGAR, DISKUSSIONER, WORKSHOPS OCH SEMINARIER.

FÄRGFABRIKEN

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

BAKGRUND	3
.....	
PUBLIK OCH AKTIVITETER	8
.....	
KOMMUNIKATION	11
.....	
RESULTAT	12
.....	
FRAMTIDEN - EN IDÉSKISS	15
.....	
KONTAKT	18
.....	

Building Blocks t.v., Stockholm at Large överst t.h. samt Om Lövholmen - den nya svenska modellen längst ned t.h.

BAKGRUND

Färgfabriken, stiftelse för samtida konst, arkitektur och samhällsutveckling, har sedan början av 2000-talet arbetat experimentellt och gränsöverskridande med stadsplanering, urban utveckling och samhällsfrågor, både lokalt, regionalt och internationellt.

Med Stockholm on the Move ville Färgfabriken bidra till fler perspektiv på samhällsutveckling och infrastruktur och rikta sig mot en bred publik – alla Stockholmare – och samtidigt skapa förutsättningar för experter att mötas på nya sätt.

Frågorna engagerar många. Stockholm on the Move kom precis rätt i tiden genom att intresset för infrastruktur- och trafikfrågor kommit upp på agendan som en naturlig förlängning av det starka engagemang som länge funnits för bostads-, arkitektur- och grönområdesfrågor och sociala frågor.

FRÅN IDÉ TILL GENOMFÖRANDE

FÖRARBETE

Under 2010 inledde Färgfabrikens kreativa ledare Joachim Granit en dialog med professor Göran Cars på KTH Samhällsplanering och Miljö. En idé började ta form. Ett projekt om infrastruktur, ett komplext begrepp som innehåller både nycklarna och utmaningarna för framtidens samhällen. Man tog kontakt med olika aktörer och intressenter vilka på olika sätt arbetar med planeringsfrågor i Stockholmsregionen. Det visade sig att många såg ett behov av samla diskussionen och delta i ett nytt sammanhang. Färgfabriken kan genom sin obundenhet och sin position som konstnärlig och experimentell plattform vara en arena för en fri och öppen diskussion om viktiga framtidsfrågor.

Färgfabriken upptäckte att det saknades en överblick över vad som händer i regionen, vilka konsekvenser planerna får och var det uppstår glapp och luckor i planeringen, en upplevelse som kan delas av experter och allmänhet trots att man har olika mycket kunskap. Plan- och beslutsprocessen är helt enkelt komplex, utspridd på många aktörer och svåröverblickbar. Färgfabriken såg en kreativ utmaning i att gestalta ett så komplext ämne.

En arbetsgrupp intresserade aktörer bildades, som träffades vid en rad möten med start hösten 2011, fram till hösten 2012. Här identifierades ett antal rubriker/områden som var viktiga att förhålla sig till där hela skalan från individ till regionalt- och globalt perspektiv skulle speglas. Projektets enkla men viktiga grundfrågeställningar formulerades: "vad händer?", "hur blir det?", "hur skulle det kunna

bli?", "vilket samhälle bygger vi för kommande generationer?".

Färgfabriken började under våren 2012 planera, bearbeta och producera själva innehållet i utställningen utifrån de livliga och engagerade diskussioner som uppstod vid mötena.

I augusti 2012 genomfördes de första publika aktiviteterna inom projektets ram, ett samarbete mellan Färgfabriken och KTHs arkitekturstudenter på masternivå. Mer än 200 studenter – över hälften utbytesstudenter från olika platser i världen – valde att delta i en inledande "crash course" om stadsplanering och stadsutveckling i Stockholmsregionen, med fokus på infrastruktur. Projektets partners bidrog med kunskap och erfarenheter. Ett seminarieprogram med internationella talare, öppet även för en allmän publik, genomfördes under tre dagar.

Därefter valde studenterna delkurser eller "studios", där KTHs Bojan Borics studio "Urban Studies" fortsatte att arbeta vidare med scenarier för Stockholm on the Move, tillsammans med arkitekten Ola Broms Wessel. Ett 20-tal studenter från KTH deltog i en två veckor lång workshop, tillsammans med fem studenter från Bartlet school of Architecture i London.

Fem grupper bildades som fick ett varsitt tema, vilket bearbetades och utvecklades av internationella arkitekter som workshopledare. Olga Tarrasó & Joaquim Tarrasó från Barcelona med temat "Slumrande tillgångar" valde att arbeta med Gullmarsplan. Ivan Kucina från Belgrad identifierade problem och möjligheter i invånarnas tillgänglighet till Stockholms vatten och arbetade fram nya idéer under

temat "water commons". Johan Berglund & Josep Mias från London såg på Stockholm som en region av avskilda öar (fysiska och mentala), möjliga att koppla samman genom "urbana broar" som intensifierar och förtätar staden. Jonathan D. Solomon från Hong Kong/ New York tvistade till Ikeas "gör-det-själv"-metodik genom att ta fram metoder för hur man kan interagera i det offentliga rummet utifrån liknande principer. Gerard Reinmuth från Sydney/Köpenhamn föreställde sig scenariot att 100 000 flyktingar kommer till Stockholmsregionen i morgon, och hittade olika lösningar för att husera och integrera dessa i staden.

UTSTÄLLNING

De fem gruppernas olika scenarier utgjorde sedan en viktig del i utställningen.

Katalogen kan laddas ner som pdf här: <http://www.fargfabriken.se/sv/bakgrund/publikation>.

Catarina Elmsäter Svärd inviger Stockholm on the Move.

Utställningen inleddes med en stor "översiktswägg" som gestaltade komplexiteten i begreppet infrastruktur, ackompanjerad av en ljudinstallation av Håkan Lidbo sammansatt av Stockholmsljud.

och utställningsarkitekturen, ritad av Johan Berglund.

Färgfabriken arbetade fram övrigt material till utställningen, med hjälp av olika experter och idégivare. Materialet delades in i fem avdelningar: Historia, Överblick, Hållbarhet, Olika perspektiv och Internationella utblickar.

KATALOG

Färgfabriken producerade även en innehållsrik katalog med utblickar och fördjupningar.

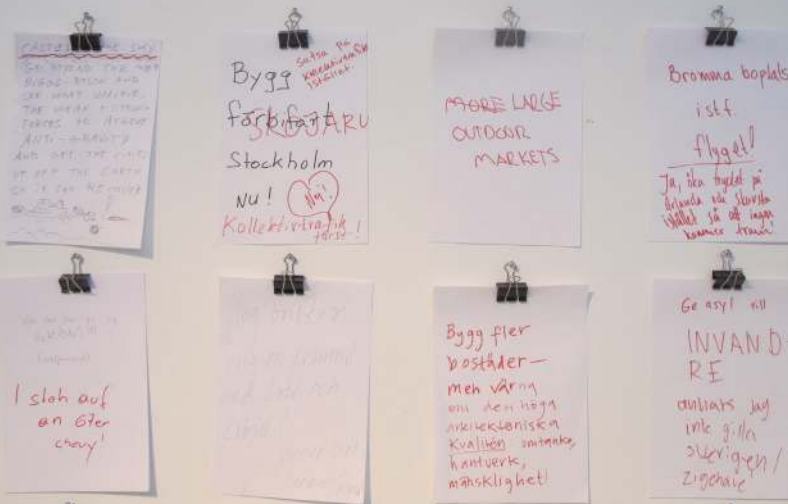
GRAFISK FORM OCH UTSTÄLLNINGSARKITEKTUR

En viktig förutsättning för att innehållet i projektet skulle kunna kommuniceras på ett visuellt spännande och överskådligt sätt var den grafiska formen, som Londonbaserade art directorn Johanna Bonnevier svarade för,

Den 22 november 2012 invigdes utställningen Stockholm on the Move av infrastrukturminister Catharina Elmsäter Svärd under festliga former.

Fyra intensiva utställningsmånader tog vid, fyllda av planerade och oväntade möten, samtal, seminarier, diskussioner, workshops och visningar och med en stor, engagerad publik.

TYCK TILL!

Under utställningstiden fylldes innehållet på med resultat av workshops och med inskickade filmer med idéer för Stockholm. Det fanns också en populär och välanvänd "tyck-till-vägg" där besökare uttryckte sina åsikter om staden, regionen, trafik- och planeringsfrågor. Det blev en dynamisk och föränderlig vägg med många spännande åsikter och även debatter lapparna emellan.

Infrastruktur är inte bara att flytta materia. I många fall räcker det att flytta information. Fiberkablar är smalare än motorvägar.

HYRESRÄTT, EN BOSTADSRÄTT. BOSTAD ÄT ALLA!

Jag trivs i min kooperativt ägda och styrda bostadsrättsförening!

Bo för all del kvar, men bygg bara hyresrätter vid nybyggnation!

Heja!

LANDSKAP + NATUR = KARAKTÄR INTE BARRIÄR!

Mer ~~Mindre~~ Cykelbanor!!
Förvillar bilister och gångtrafikanter

Nadia & Emma kört!

INFORMERAD AV FLEET/ENBART FIXED-GEAR CYKELAR och LÅT NATUREN HA SIN GÅNG!

KONVERTERA MOTORLEDERNA MELLAN FÖRORTER TILL STADSGATOR MED STADSKVARTER = HYPERURBANA STRÅK

KULTURFORUM

VARJE STADSDEL

Konst, TEATER, Musik (Konserter) MUSIKALER

u m

PUBLIK OCH AKTIVITETER

Stockholm on the Move har haft en stor och engagerad publik. Könsfördelningen har varit nära 50/50. Många har sökt en dialog med utställningsvärdarna och diskussionerna har varit heta. Urbana frågor väcker känslor. Utställningen har lockat många helt nya besökare och betydligt fler besök till Färgfabriken från avlägsnare delar i Stockholms län. Den äldre publiken har ökat, hos pensionärer finns ett stort engagemang för stockholmsfrågor, men vi har också haft många studenter inom t.ex. arkitektur och samhällsplanering. Arkitekter, konsulter inom infrastruktur, och fastighetsbolag har varit flitiga gäster, både i grupp och som privatpersoner. Många har kommit till Färgfabriken som allmänt kulturintresserade sugna på att se en utställning, och själva blivit överraskade av att de tyckt att dessa frågor har varit väldigt spännande.

ÖPPNA SEMINARIER/WORKSHOPS

De publika evenemangen har lockat en blandad publik. Seminarier och konferenser som legat på arbetstid har av naturliga skäl främst engagerat professionella tjänstemän, konsulter, politiker och universitetsanknutna inom områdena planering, bygg, trafik, arkitektur, kommunal förvaltning osv, samt studenter inom relaterade fält men också engagerade privatpersoner. På kvällar och helger har publiken breddats med entusiastiska medborgare som brinner för olika stadsutvecklingsfrågor och många som verkar i intresseföreningar, till exempel Cykelfrämjandet och lokala aktionsgrupper som Nätverket Årstafältet - men framför allt har det märkts ett överraskande stort intresse hos "vanligt" folk. Stadsutveckling och urbana frågor håller helt enkelt på att bli

en viktig del av kulturlivet och det offentliga samtalet, på samma sätt som att folk besöker konstutställningar eller konserter.

VISNINGAR

Intresset från olika företag, politiska partier, kommuner och andra organisationer att besöka utställningen och få en guidad visning har varit mycket stort. På helgerna har det erbjudits fria guidade visningar för allmänheten. Skolor på både på grund-, gymnasie- och universitetsnivå har besökt utställningen och aktivt arbetat med frågorna den väckte.

I SIFFROR :

Över **200-300** besökare per dag under **17 veckor**

Vernissagen hade över **800** besökare.

Det har genomförts drygt **60 workshops och seminarier** inom ramen för projektet.

60

Det har genomförts **37 skolvisningar för över 1000 personer.**

37

80

Ca **80** visningar för företag eller organisationer.

ETT AXPLOCK AV BESÖKARES REFLEKTIONER SAMT ETT URVAL AV KOMMENTARERNA FRÅN EN ENKÄTUNDERSÖKNING GENOMFÖRD AV EN LANDSKAPSARKITEKTSTUDENT VID SLU (UPPSALA)

●
”Min far brukade cykla in från förorten till centrum när han var ung, det var inga som helst problem. Men vi hade ett annat förhållande till avstånd då. Länge var avståndet till centrum överkomligt med cykel, sen fick vi snabbare färdmedel och då kändes plötsligt den sträckan alldeles för lång att cykla. Idag har ju staden expanderat och avstånden har i ju med det minskat, det känns plötsligt inte lika långt att cykla den där sträckan igen.”

●
”Jag tyckte utställningen var bra för att man helt enkelt fick reda på saker om hur man kan påverka samhället.”

●
”Varför finns det inte bättre utbyggd båttrafik i Stockholm med tanke på att staden är fullkomligt omgiven av vatten?”

●
”Bra diskussionsunderlag, bra mötesplats.”

●
”Bygg kompaktare, mer flexibelt boende, främst för studenter.”

●
”Tågen i Sverige går allt för långsamt. Om tågen hade gått snabbare hade det varit mycket lättare att pendla från andra städer till Stockholm. Utveckla tågen och utöka båttrafiken i Stockholm!”

●
”Vi får inte glömma att bevara de små grönyrtorna i stadsmiljön. Det är där barn leker. Den vilda naturen är också viktigt för barnens lek, dom behöver någonstans att bygga sina kojor på, allt behöver inte planeras.”

●
”Förra veckan var min telefon trasig. Det var jätte konstigt att åka tunnelbana utan telefon, människor jag inte kände pratade med mig! Det fick mig att fundera, alla sitter böjda över sina mobiltelefoner i tunnelbanan, man glömmer bort att man faktiskt kan prata med sina medresenärer.”

●
”Jag själv fick många tankar och reflektioner om hur vi kanske kan påverka vår stad. Något man från början aldrig tänkt på.”

●
”Om man utvecklar Miljonprogramområdena både byggnadsmässigt och infrastruktur mässigt med smidigare kollektivtrafiksatsningar, som de redan har en grundstruktur för idag, så tror jag, att däri, kan kärnan till framtidens Stockholm ligga.”

●
”Jag respekterar färgfabriken som ett laboratorium (i stort) för ett samtal om staden som begrepp i rörelse - och omsorgen om Stockholms kvaliteter, förr, nu, framåt.”

●
”Man fattar inte beslut över kommungränserna i samma utsträckning som man borde, vi måste samarbeta!”

Filmade intervjuer med besökare finns att ta del av här: <http://www.fargfabriken.se/sv/program/blogg/entry/tankar-om-stockholm>

KOMMUNIKATION

Stockholm on the Move har haft bra synlighet i media, i fackpress, dagspress, TV och radio, och i Färgfabrikens och partnerorganisationers egna kanaler (hemsidor, facebook, twitter etc). Färgfabriken har arbetat aktivt med utskick, pressmeddelanden, telefon- och mailkontakter med journalister både före och under utställningstiden.

Dagens Nyheter, 29 april 2013; "Kollektivtrafiken i topp när stockholmarna önskar fritt"

HEMSIDAN

<http://www.fargfabriken.se/sv/projekt/stockholm-on-the-move>

Under Stockholm on the Move har hemsidan fungerat som en sammanbindande länk, hela tiden i förändring, där man både har kunnat orientera sig, fördjupa sig och skicka in egna tankar och idéer.

STOCKHOLM ON THE MOVE I PRESSEN RECENSION

- Arkitekten, nr 1 2013 "Planering stick i stäv med visionen"
- Arkitektur, nr 1 2013 "Stockholm on the Move"
- Dagens Nyheter, 11 februari 2013 "Stockholm i förvandling"
- Stockholms Fria Tidning, 20 december 2012 "Stockholms framtid under lupp"

REPORTAGE

- Dagens Nyheter, 29 april 2013 "Kollektivtrafiken i topp när stockholmarna önskar fritt"
- Dagens Nyheter STHLM, 22 november 2012 "Så ska framtidens Stockholm få plats med hela Göteborg"
- Dagens Nyheter, 20 november 2012 "Planer: bygg nya städer i det gröna"
- Länstidningen Södertälje, 23 november 2012 "Trafik skapar ett bättre Södertälje"
- Arkitekten, nr 11 2012 "Stockholms infrastruktur granskas"
- Infrastrukturbilagan, 2012 "Stockholm on the Move - öppnar för dialog och samarbete."
- Eken magasin, 7 december 2012 "Stadsplanering i nytt sken"
- Tidningen kulturen, 19 december 2012 "Den blinda fläcken"
- Fastighetsnytt, 5 mars 2013 "Vatten identitesbärare i Stockholm på väg mot framtiden"

INTERVJU

Stockholms stad, 30 januari 2013 "Kulturen bär staden framåt"

KRÖNIKA

- Fastighetsnytt, nr 6 2012 "Infrastruktur bygger staden och Färgfabriken visar vägen"
- Byggvärlden, 29 november 2012 "Stockholm har vuxit ur sin kostym"

TIPS MM

- Kupé, nr 3 2013 "Stadens växtvärk"
- Mitti Söderort - Liljeholmen/älvsvjö 27 november 2012 "Chans att kika in i framtida Stockholm"
- 24 november 2012 "Snacka inflyttning på Färgfabriken"
- "Snacka om pendling på Färgfabriken"
- 20 november 2012 "Om stadsbyggnad på Färgfabriken"
- Som en fråga i DNs Stockholmstestet v 12.

TV

Svt ABC, 21 november 2012 "Färgfabriken målar Stockholm igen"

RADIO

Sveriges radio P4, Radio Stockholm, intervju/reportage i direktsändning, 20 november 2012

Sveriges Radio, Radio Sweden, intervju, 25 mars 2013

BLOGGAR

- Per Wirtén, 8 februari 2013 <http://www.perwirten.se>
- Mayka, 2 februari 2013 www.mayka.se
- Planka, 5 februari 2013 <http://planka.nu>
- Stockholm Skyline, 21 november 2012 <http://www.stockholmskyline.se>

RESULTAT

FRÅGESTÄLLNINGAR OCH LÄRDOMAR SOM KOMMIT FRAM FRÅN PROCESSEN

Ekonomi, miljö, handel, boende, kultur, sociala sammanhang - olika intresseområden är omöjliga att skilja från varandra. När intressefrågorna (egenintressen) opererar för enskilt tappar det över och blir bara polemik och ingen lyssnar på varandra. Detta har gått som en röd tråd genom projektet. I och med alla aktiviteter och den stora genomströmningen av människor har väldigt många ämnen diskuterats, här är några av de viktigaste spåren:

OM SAMVERKAN I OCH UTVECKLING AV REGIONEN

-Stockholm on the Move har uppfyllt ett behov genom att vara ett forum för möten mellan olika intressen och mellan olika aktörer (miljö, ekonomi, sociala frågor, regionala sammanhang osv).

-Det finns en vilja till och behov av samverkan över kommungränser, samtidigt som lokala behov styr mycket av politiken och det dagliga arbetet.

-Många kommuner jobbar aktivt med positiv utveckling av miljonprogrammen.

-Det finns en polarisering i regionen, mellan nord, syd och centrum. Vissa anser att man borde slå ihop regionens kommuner till dessa tre storkommuner.

-De flesta verkar överens om att man inte bör ta bort kommunernas inflytande över planprocesserna, eftersom kommunpolitiken är nära medborgarna och behövs för att ta tillvara lokala behov och möjligheter. Däremot tycker många att det också behövs en starkare planering på regionnivå, där verklig beslutsmyndighet och budget ofta saknas.

-Kommunalt självbestämmande kontra att kommuner måste bygga bostäder om de vill ha ny infrastruktur. Vem ställer kraven? Staten ställer krav mot t.ex. Nacka att bygga nya bostäder om de ska få tunnelbana, detta morot/piska-tänkande har nu börjat sprida sig till regionpolitiker.

-De i RUF 2010 (Regional utvecklingsplan för Stockholms län) utsedda regionkärnorna har varit föremål för diskussion. Den fråga som är mest brännande är hur dessa skulle kopplas ihop med varandra och mot sin närmiljö på ett vettigt sätt och inte bli avgränsade satelliter, som fortfarande bara kommunicerar mot ett gemensamt centrum, men också vad som händer med prioriteringarna av tillväxten när nu andra platser börjar bilda "regionkärnor" på andra sätt och med andra drivkrafter, till exempel Nacka som ökar i popularitet, särskilt om tunnelbanan dras dit.

-Det är ett problem att planprocesserna är så långa och kostsamma, och att olika kompetenser och medborgarnas åsikter kommer in för sent i processen för att ha verkligt inflytande.

FÖRTÄTNING OCH GRÖNOMRÅDEN

-De flesta ser det som positivt att Stockholm växer.

-Förtätning och utnyttjande av grönområden väcker känslor; allt fler börjar luta åt att vi ska kunna utnyttja grönområden på nya sätt, inte bygga bort dem helt men använda dem mer aktivt i stadsutvecklingen. Man anar en brytningstid.

-Många besökare har varit mycket engagerade i närområdesfrågor, där ofta förtätning kontra bevarande av grönt och befintliga byggnader står i fokus. (Årstafältet, förtätning i Gröndal, Slussen, otillräcklig samordning kring stationsområden och spår i Södertälje osv).

-Om Stockholm ska växa enligt alla planer och prognoser måste man kanske hitta nya lösningar för att bygga i eller nära grönområden, men också se på innovativa lösningar att förtäta där vi redan har nödvändig service och infrastruktur, tex nära tunnelbanestationerna.

VIKTEN AV VATTEN

-Vattnet är en viktig aspekt av Stockholmsregionens identitet och har stor betydelse för invånarnas livskvalitet.

-Tillgängligheten till vatten för medborgarna kontra byggnation i attraktiva lägen: Stockholms Hamnar och Stockholms Stadsbyggnadskontor är ett exempel på hur man i "nya" Värtahamnen genom tydlighet i sina respektive intressen och utgångspunkter hittat en konstruktiv lösning med den planerade nya kryssningshamnen.

-Stort intresse för mer kollektivtrafik på vatten. (Separata seminarier planeras som en fortsättning av Stockholm on the Move.)

-De förväntade klimat- och nederbördsförändringarna oroar många. Hur kan dessa förändringar användas som

motor för positiv utveckling, till exempel bättre planerade parker och vattenområden?

TRAFIK OCH RESMÖNSTER

-Tydligt trendbrott på gång: bilen spelar inte längre lika stor roll, men planeringen sker ändå till stor del för bil fortfarande.

-Stora skillnader i förutsättningar och åsikter mellan olika kommuner - bilen är fortfarande viktig långt ut i regionen, där det finns en stark oro för försämrad biltrafik och bilen är en förutsättning för vardagen och arbetslivet. I förtätade områden kan det vara tvärtom, en svårighet att ha bil, vilket leder till en naturlig livsstilsförändring där bilen inte är självklar.

-För ungdomar är det inte längre självklart att ta körkort och attityden till bilen som livsstilsymbol håller på att förändras. "Bilberoende" är ett begrepp snarare än bilen som frihetssymbol.

-Alla vill ha mer kollektivtrafik, även de som bor i välbärgade områden där de flesta har bil.

-Yngre generationer ställer högre krav på tillgänglighet till kollektivtrafik.

-Barn tycker att det är dåligt när det inte går att åka kollektivt i stället för att bli skjutsad överallt av sina föräldrar – osjälvständigt. Barn vet också att det är dåligt för miljön med alla dessa korta resor.

-Kulturella mönster: Det finns en överkapacitet i trafiksystemen vissa tider på dygnet, utanför rusningstid. Samhället är relativt låst kring dessa tider. Hur vi jobbar och lägger upp vår arbetsdag i framtiden kan påverka våra kommunikationsmönster och i förlängningen behovet av ny infrastruktur.

-Potentialen finns dels i de outnyttjade tiderna, men också i att bygga ihop fysiska och digitala system och utnyttja ny informationsteknologi – vi är på väg mot "nätverksstaden".

SOCIAL HÅLLBARHET OCH RÄTTVISA

-Nya bostäder är investeringar som måste få kosta, frågan är vem som kan och bör ta ansvaret för investeringen och de initiala kostnaderna – den enskilde konsumenten (bostadsrätts- och husköparen) eller samhället (hyresrätter, allmännytta).

-Miljonprogrammen och andra slitna förorter bör inte ses som enbart problem, utan som outnyttjade resurser med stor potential att förändras till det bättre, i dialog med medborgarna. Det finns också kvaliteter värda att bevara.

-Det finns en vilja att vara en mångfacetterad region – men färre konkreta idéer för hur en sådan ska fungera och planeras. Vem har ansvaret för att de sociala skillnaderna inte ska bli ännu större?

-Infrastrukturen har potential att bryta segregation, överbrygga sociala och fysiska barriärer!

-Gröna samband och sociala samband: i framtiden gäller det att inte bara ta hänsyn till den gröna infrastrukturen och naturen, utan också se på behovet av att förstärka sociala

samband och koppla ihop samhället. Detta perspektiv har mer och mer seglat upp som en nyckel till framtida planering.

-Makt och ansvar: media, politiker och andra opinionsbildare driver vissa frågor hårt medan andra kommer i skymundan. Vanliga medborgare har svårt att skaffa sig en överblick, och media hanterar ofta bara någon fråga i taget. De långa perspektiven och frågor om övergripande planering, strategier och visioner eller faktiska konsekvenser av planerna dränks ofta i sakfrågor eller stadsdelsfrågor som till exempel utspel om nya tunnelbanedragningar, skyskrapor eller kring specifika platser som Norra Djurgårdsstaden eller Slussen.

MILJÖ

-Vi måste utveckla miljödebatten och se vårt ansvar, vårt ekologiska fotavtryck, genom att lyfta blicken globalt.

-Tittar man bara på själva förbrukningen och utsläppen lokalt behöver vi 1,5 jordklot, men ser man på vår globala påverkan inklusive konsumtion blir det så mycket mer. Det är lätt att luta sig tillbaka och säga att vi är bra, men vi har ett större ansvar för att komma tillrätta med problemen. Om alla levde som Stockholmare skulle vi behöva fyra jordklot! Trots detta tror vi att vi lever miljövänligt.

-Vi bygger fortfarande in oss själva i ett ohållbart samhälle, med bland annat ökad biltrafik, transporter etc, trots att alla är överens om att dessa utsläpp måste minska. Visioner och strategidokument talar för minskad biltrafik, medan de konkreta trafikprojekten gör att trafiken kommer öka. Här finns ett glapp som möjligtvis hänger ihop med trögheten i planeringsprocesserna.

-Sopsorterande medelklass har större miljöpåverkan än till exempel en familj i miljonprogramsförort med mindre pengar att röra sig med – inkomst och miljöpåverkan hänger ihop.

FRAMTIDEN - EN IDÉSKISS

HUR TAR VI VARA PÅ STOCKHOLM ON THE MOVE ?

Stockholm on the Move har gett mersmak! Det finns en stark vilja och efterfrågan att driva både frågeställningar, nätverket och arbetssättet vidare under 2013 och 2014, med målet att genomföra ännu ett publikt projekt 2015 - med arbetsnamnet Stockholm on the Move, "Reloaded". Färgfabriken arbetar nu för att förverkliga detta.

Stockholm on the Move har varit en mosaik av olika intressen och röster. Ur de olika rösterna träder det fram bilder värda att arbeta vidare med och utveckla, mot nya bilder av samtiden och framtiden. Hur hänger alla bitar ihop? Vilka relationer är viktigast för Stockholms utveckling? Vilka bilder har vi av framtiden? Hur vill vi leva? Hur tror vi att vi kommer leva? Vad bygger vi för samhälle för kommande generationer?

PRELIMINÄR PROJEKTPLAN

2013

- Analys av genomfört projekt.
- Ett antal seminarier genomförs av några av projektets nuvarande partners.
- Uppföljning och avstämning av insikter från projektet, definition av spännande frågeställningar/teman för kommande projekt.
- Hösten 2013: Projektuppföljningsmöte för alla intresserade aktörer, gemensam diskussion om framtida utveckling av Stockholm on the

Move. Tid meddelas senare.

- Uppstart av fortsatt samarbete med befintliga partners samt kontakter med nya intressenter.

2014

- Arbete med nyckelfrågor och alternativa visioner för Stockholmsregionen 2050.
- 1 april: en dag på temat Stockholm on the Move arrangeras på Nordbygg-mässan i Älvsjö.
- Flera team sätts samman bestående av projektets partners, Färgfabrikens internationella nätverk, professorer, forskare och studenter från högskolor. En blandning av olika individer skapar en utmanande friktion mellan olika åsikter och discipliner, för att på så sätt nå nya konstruktiva idéer (Färgfabrikens metoden). Dessa kommer sedan att visualiseras och dramatiseras i en ny utställning under 2015, Stockholm on the Move, "Reloaded".

2015

- Ny utställning grundad på nyckelfrågorna och visionerna som vi gemensamt jobbat med under 2014. Ambitionen med aktiviteterna under 2015 är att höja temperaturen kring det nuvarande och framtida samhällsbyggandet, skapa nya perspektiv och ge näring till en engagerad debatt.
  - Seminarieprogram
  - Debatter
  - Partneraktiviteter
  - Debatter
  - Workshops
- Uppföljning, ny planering för framtiden.

STOCKHOLM ON THE MOVE, "RELOADED" - FÖRSLAG PÅ TEMAN OCH FRÅGESTÄLLNINGAR

Förslag på teman och frågeställningar, som arbetsgrupper kan utveckla vidare med under 2014, inför Stockholm on the Move - Reloaded 2015.

PLANERA FÖR DET OPLANERADE

Ingen vet exakt vilka problem och utmaningar vi står inför i framtiden. En globaliserad värld är oberäknelig, och klimatförändringarna kan ge oss nya förutsättningar på många plan. Hur kan vi verka för flexibilitet i samverkan med de existerande och planerade systemen för infrastruktur? Så komplexa system som regionens alla infrastruktursystem måste fungera i framtiden även om stora oförutsägbara förändringar inträffar. Vi behöver ett flexibelt sätt att tänka, bygga och planera som tar hänsyn till många olika parametrar, så att vi inte bygger in oss i stora tunga system som snart inte har samma relevans.

OM STOCKHOLMSREGIONEN VÄXER MED EN MILJON INVÅNARE - VAR SKA ALLA BO OCH HUR SKA DE RESA?

Hur kommer framtidens Stockholm att se ut? Är vi låsta i strukturer eller kan vi skapa nya sätt att tänka för mångfacetterat boende? Vilka "ska" få bo och till vilka kostnader? Hur verkar man för den blandade stad som "alla" vill ha? Förtätning eller utbredning? Vad gör vi med våra gårdar och fält? Hur bygger vi attraktivt sjönära och grönnära, utan att förstöra både ekologi, demokrati och tillgänglighet till naturen? Hur skapas en bättre dialog mellan de som bestämmer och medborgarna, för att undvika långa processer och "not in my back yard"-tänkande?

FORTSÄTTA UNDERSÖKNING AV FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR BREDARE REGIONAL SAMVERKAN

Hur kan vi lätta på trycket hos centrum- och närkommuner och fördela ansvaret för befolkningsökningen? Vem bör ha ansvaret

för en övergripande planering och för att stora nödvändiga förändringar kommer till stånd?

MÄNNISKAN OCH SYSTEMEN

Hur "framtidsexibelt" skapar vi de system som vi människor ska samexistera med?

De nya kraven på en koldioxidneutral region ger nya konsekvenser, krav och möjligheter. Ska livsstilsförändringar framför allt vara individens ansvar? Social hållbarhet - hur jobbar man för att inte skapa ohållbar social segregation? ICT-samhället - hur kommer vi att arbeta, tänka och umgås 2050? Teknikutvecklingen går otroligt fort och påverkar i allt högre grad vår vardag, men vi kan inte med säkerhet förutspå vad som blir nästa stora förändring, lika lite som man för 30 år sedan kunde se hur stor betydelse internet skulle ha för oss idag.

MAXIMERA UTNYTTJANDET AV DE RESURSER VI REDAN SKAPAT

Hur använder vi alla resurser som inte utnyttjas? Kan man ge nytt liv åt trista blåsiga pendelstationer? Borde vi se trafikhubbar som sociala mötesplatser istället för omstigningsplatser man så snabbt som möjligt tar sig ifrån? Hur använder vi de infrastruktursystem som redan finns på smartare sätt? Vilka möjligheter finns att genom mindre byggprojekt eller digital teknik koppla samman och på så sätt bättre utnyttja de stora system vi redan har?

INVENTERA NYA IDÉER, NY TEKNOLOGI OCH ANNORLUNDA VISIONER

Var tog idéerna från sci fi-berättelserna vägen? Kommer vi att kunna röra oss på helt andra sätt i framtiden, eller kommer vi fortsätta att basera vårt resande på strukturer och teknologi som i många fall är mer än hundra år gammal? Kan vi resa snabbare, säkrare och med mer kvalitetstid? Samla forskare, entreprenörer och andra med nya idéer i en workshop och låt dem planera trafiken i framtidens Stockholmsregion.

FILOSOFISKA FRÅGOR

Hur vill vi leva? Vad innebär alla dessa resor som ständigt sker i vår region? Vad gör infrastruktursystemen med oss som individer och kollektiv? Vilken betydelse har de

kollektiva resorna jämfört med de privata (i bil) för ett samhälle? Hur kan trafikens rum bli offentliga och estetiska miljöer och platser för interaktion? Hur hanterar vår hjärna den stress som uppstår i stora komplexa trafiksystem, kombinerat med digital kommunikation och ständig uppkoppling mot internet? Hur kan dessa miljöer förbättras?

DEN SUPERHÅLLBARA STADEN

Många byggprojekt och nya stadsdelar vill vara goda exempel på hållbarhet och bra miljöprestanda, men är de verkligen det om man lyfter blicken och ser hur det lilla samhället relaterar till övriga världen? Är det hållbart att det "hållbara" byggs framför allt för övre medelklass? Hur kan man lyfta upp miljöaspekterna att gälla mer än byggtekniska och boenderelaterade frågor? Hur kommer

varuförsörjning och andra transporter in och hur planerar man för arbete, kultur och lokal service? Finns det nya sätt att tänka kring hållbara investeringar? Vilket tidsperspektiv bör vi ha? Hur får man hela regionen, inte bara de nya stadsdelarna, hållbar?

KONTAKT

Har du frågor eller nya idéer? Kontakta gärna:

Anders Bergmark
anders@fargfabriken.se
+46 (0)70 657 37 45

Emilia Rosenqvist
emilia@fargfabriken.se
+46(0)73 644 23 97

Joachim Granit
jocke@fargfabriken.se
+46 (0)70 731 59 35

Karin Englund (föräldraledig from 15 april 2013)
karin@fargfabriken.se
+46 (0)73 684 27 23

Stockholm on the Move genomfördes i gott samarbete med många engagerade partners:

FÄRGFABRIKEN